



ŽIADOSTI O SPRAVODLIVÉ ZADOSTUČINENIE¹

I. Úvod

1. Priznanie spravodlivého zadosťučinenia nie je automatickým dôsledkom rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „Súd“), že došlo k porušeniu práva zaručeného Európskym dohovorom o ľudských právach alebo jeho Protokolmi. Vyplýva to zo znenia článku 41 Dohovoru, podľa ktorého Súd prizná spravodlivé zadosťučinenie iba vtedy, ak vnútroštátne právo neumožňuje úplnú nápravu, a aj vtedy len v prípade, ak „je to potrebné“.
2. Súd navyše prizná len také zadosťučinenie, ktoré považuje za daných okolností za spravodlivé, a preto musí prihliadnuť na okolnosti každého prípadu. Súd môže rozhodnúť, že za niektoré namietané ujmy je primeraným spravodlivým zadosťučinením už samotné konštatovanie porušenia a v takom prípade finančnú náhradu nepriznáť. Súd môže tiež rozhodnúť, že existujú spravodlivé dôvody na priznanie nižšej náhrady, než bola skutočne spôsobená škoda alebo skutočne vzniknuté náklady a výdavky, alebo dokonca, že náhradu neprizná vôbec. Môže sa tak stať napr. vtedy, ak namietaná situácia, výška škody alebo nákladov je výsledkom pochybenia samotného sťažovateľa. Pri stanovení výšky náhrady môže Súd prihliadnuť aj na postavenie strán v konaní, a teda, že sťažovateľ je stranou poškodenou porušením a zmluvná strana stranou zodpovednou za ochranu verejného záujmu. A napokon, Súd spravidla zohľadňuje aj hospodársku situáciu v danej krajine.
3. Pri rozhodovaní o priznaní náhrady podľa článku 41 Dohovoru môže Súd prihliadnuť aj na vnútroštátne právo, nie je ním ale viazaný.
4. Vezmite prosím na vedomie, že podmienkou priznania spravodlivého zadosťučinenia je dodržanie formálnych aj vecných náležitostí ustanovených v Dohovore a v Pravidlách Súdu.

II. Predkladanie žiadostí o spravodlivé zadosťučinenie: formálne náležitosti

5. Lehoty a ďalšie formálne náležitosti na predkladanie žiadostí o spravodlivé zadosťučinenie sú ustanovené v Pravidle 60 Pravidiel Súdu, podľa ktorého:

„1. Sťažovateľ, ktorý si želá, aby mu bolo priznané spravodlivé zadosťučinenie podľa článku 41 Dohovoru v prípade, že Súd rozhodne o porušení jeho práv zaručených Dohovorom, musí v tomto zmysle uplatniť konkrétne nároky.

2. Sťažovateľ musí predložiť podrobný rozpis všetkých svojich nárokov rozdelený do jednotlivých položiek spolu so všetkými podpornými dokumentmi v lehote, ktorá bola stanovená na predloženie stanoviska sťažovateľa k podstate sťažnosti, ak predseda komory nerozhodne inak.

3. Ak sťažovateľ nespĺní požiadavky stanovené v predchádzajúcich odsekoch, komora môže jeho nároky úplne alebo sčasti zamietnuť.

...“

Súd vyžaduje, aby na podporu jednotlivých nárokov boli predložené príslušné listinné dôkazy, v opačnom prípade Súd nemusí priznať žiadnu náhradu. Súd zamietne aj nároky, ktoré boli síce uvedené vo formulári sťažnosti, ale neboli znovu predložené v príslušnom štádiu konania, ako aj nároky uplatnené oneskorene.

¹ Praktické pokyny vydané Predsedom Súdu v zmysle Pravidla 32 Pravidiel Súdu 28. marca 2007.

III. Predkladanie žiadostí o spravodlivé zadostučinenie: vecné náležitosti

6. Súd môže priznať spravodlivé zadostučinenie podľa článku 41 Dohovoru za:

- (a) majetkovú škodu;
- (b) nemajetkovú ujmu; a
- (c) náklady a výdavky.

1. Všeobecne o ujme

7. Medzi nárokovanou ujmu a namietaným porušením musí existovať príčinná súvislosť. Súd sa neuspokojí len s nejasnou súvislosťou medzi namietaným porušením a ujmu, ani s obyčajnou špekuláciou, čo sa prípadne mohlo stať.

8. Náhrada ujmy môže byť priznaná len vtedy, ak ujma vznikla v dôsledku zisteného porušenia. Žiadnu náhradu nemožno priznať za ujmu, ktorá vznikla v dôsledku okolností alebo situácií, ktoré neboli porušením Dohovoru, ani za ujmu súvisiacu so sťažnosťami, ktoré boli vyhlásené za neprijateľné v skoršom štádiu konania.

9. Účelom priznania náhrady je odškodnenie sťažovateľa za skutočné škodlivé dôsledky porušenia, nie potrestanie zodpovednej zmluvnej strany. Z tohto dôvodu Súd doteraz nepovažoval za vhodné uznať nároky na odškodnenie označené ako „represívne“, „priťažujúce“ alebo „exemplárne“.

2. Majetková škoda

10. V súvislosti s majetkovou škodou sa uplatňuje zásada, že sťažovateľ by mal podľa možnosti získať také postavenie, aké by mal v prípade, ak by nedošlo k porušeniu – inými slovami, *restitutio in integrum*. To môže zahŕňať odškodnenie za skutočne utrpenú stratu (*damnum emergens*), ako aj za ušlý alebo znížený zisk, ktorý bolo možné očakávať v budúcnosti (*lucrum cessans*).

11. Sťažovateľ musí preukázať, že mu škoda vznikla v dôsledku namietaného porušenia alebo porušení. Sťažovateľ by mal predložiť príslušné dokumenty, ktorými podľa možnosti preukáže nielen existenciu, ale aj výšku škody.

12. Pri rozhodovaní o náhrade Súd spravidla prihliadne na jej celkovú vyčíslenú výšku škody. Ak sa však skutočná škoda nedá presne vyčíslieť, Súd ju odhadne na základe skutočností, ktoré má k dispozícii. Ako sa uvádza v bode 2, Súd môže určiť, že existujú spravodlivé dôvody na priznanie nižšej náhrady, než je celková výška škody.

3. Nemajetková ujma

13. Účelom priznania náhrady nemajetkovej ujmy je poskytnúť finančnú náhradu za nehmotnú ujmu, napr. za duševné alebo telesné utrpenie.

14. Vzhľadom na samotnú povahu nemajetkovej ujmy ju nie je možné presne vyčíslieť. Ak Súd zistí existenciu takejto ujmy a domnieva sa, že je potrebné priznať náhradu v peniazoch, Súd určí jej výšku na spravodlivom základe, s prihliadnutím na štandardy vyplývajúce z jeho judikatúry.

15. Sťažovatelia uplatňujúci si nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, by ho mali vyjadriť uvedením peňažnej čiastky, ktorú považujú za spravodlivú. Sťažovatelia, ktorí sa domnievajú, že sú obeťou viac než jedného porušenia, si môžu nárokovať buď jednorazovú peňažnú čiastku za všetky namietané porušenia, alebo osobitnú peňažnú čiastku za každé namietané porušenie.

4. Náklady a výdavky

16. Súd môže nariadiť, aby sťažovateľovi boli uhradené náklady a výdavky, ktoré mu vznikli v snahe zabrániť porušeniu alebo dosiahnuť nápravu, ak k porušeniu došlo, v konaní na vnútroštátnej úrovni a následne v konaní pred Súdom. Tieto náklady a výdavky zvyčajne zahŕňajú náklady na právnu pomoc, súdne poplatky a podobne. Môžu zahŕňať aj cestovné náklady a výdavky spojené s ubytovaním, najmä ak vznikli v súvislosti s účasťou na pojednávaní pred Súdom.

17. Súd prizná nároky na náhradu nákladov a výdavkov iba vtedy, ak sa vzťahujú k zisteným porušeniam. Súd zamietne nároky týkajúce sa sťažností, v ktorých nebolo nezistené porušenie, alebo ktoré boli vyhlásené za neprijateľné. Sťažovatelia by preto mali špecifikovať svoje nároky v konkrétnych sťažnostiach.

18. Náklady a výdavky musia byť skutočne vynaložené. To znamená, že sťažovateľ ich musel zaplatiť, alebo má zákonnú či zmluvnú povinnosť ich zaplatiť. Zároveň sa od nich odpočítajú všetky čiastky, ktoré už boli zaplatené alebo majú byť zaplatené vnútroštátnymi orgánmi alebo Radou Európy v rámci právnej pomoci.

19. Náklady a výdavky museli byť vynaložené nevyhnutne. To znamená, že boli nevyhnutné na to, aby sa zabránilo porušeniu, alebo aby sa dosiahla náprava.

20. Ich výška musí byť primeraná. Ak ich Súd považuje za neprimerane vysoké, prizná takú sumu, aká je podľa jeho odhadu primeraná.

21. Súd požaduje predloženie dokladov, ako sú napr. účty a faktúry s uvedením jednotlivých položiek. Tieto musia byť dostatočné podrobné na to, aby Súd mohol určiť, do akej miery boli splnené vyššie uvedené náležitosti.

5. Platobné informácie

22. Uvedte prosím bankový účet, na ktorý sa majú prípadne poukázať priznané čiastky. Ak si želáte, aby sa určitá konkrétna suma poukázala oddelene, napr. suma priznaná v súvislosti s nákladmi a výdavkami priamo na bankový účet zástupcu, informujte o tom Súd.

IV. Formy priznania náhrady

23. Súdom priznaná náhrada ujmy má spravidla podobu peňažnej čiastky, ktorú má príslušná zmluvná strana zaplatiť osobe alebo osobám, voči ktorým boli zistené porušenia. Len v mimoriadne zriedkavých prípadoch môže Súd zvažovať vydanie príkazu s cieľom dosiahnuť ukončenie alebo nápravu predmetného porušenia. Na základe vlastného uváženia však Súd môže vypracovať usmernenie na výkon svojho rozsudku (článok 46 Dohovoru).

24. Všetky peňažné náhrady priznané podľa článku 41 sú spravidla vyjadrené v eurách (EUR, €) bez ohľadu na národnú menu, v ktorej sťažovateľ uplatnil svoje nároky. Ak má sťažovateľ dostať platbu v inej mene ako je euro, Súd nariadi prevod priznaných súm na túto menu podľa výmenného kurzu platného v deň platby. Sťažovatelia by mali prihliadať na túto zásadu pri formulovaní svojich nárokov vzhľadom na dôsledky prevodu súm vyjadrených v inej mene na euro a naopak.

25. Súd stanoví z vlastného podnetu lehotu na všetky platby spravidla tri mesiace odo dňa, keď sa jeho rozsudok stane konečný. Súd tiež nariadi zaplatenie úroku z omeškania pre prípad nedodržania tejto lehoty spravidla na úrovni sadzby rovnajúcej sa jednoduchovej úverovej sadzbe Európskej centrálnej banky počas doby omeškania zvýšenej o tri percentuálne body.